

مقدمه حقوق

شاپا جایی: ۱۸۴۱-۲۷۸۳
شاپای الکترونیکی: ۱۹۲۲-۲۷۸۳

دوره ۶ - شماره ۱۷ - زمستان ۱۴۰۲

بررسی ضرورت افشاء وجود قرارداد تأمین مالی داوری بین‌المللی توسط شخص ثالث و لزوم صیانت از افشاء سایر اطلاعات
محمد مهدی اسدی

کیفیات مشدده جرم در حقوق کیفری ایران
محمد کمالی، محمد باقر بصیر

مبانی حقوق طبیعی جان لاک و تاثیر آن در کنوانسیون حقوق کودک
محمد مهدی داور، سعیده تسلیمی

قضازدایی؛ نگرشی برای پیشگیری از پایداری بزهکاری نوجوانان
محمد جوان‌بخت، پریسا کریمی، محدثه صادقیان لمراسکی
بررسی مفهوم دارنده سند تجارتي

سارا فرزادی مهر، شاپور محمد حسینی، محمدرضا حقیقی
تاثیر سبک زندگی اسلامی در پیشگیری از جرایم یقه سفیدها: بررسی فقهی و حقوقی
مریم کمائی، زهرا انصاری فر، پیتر گاتسچالک

روش‌های حل و فصل اختلافات در قراردادهای فیدیک
آرمان یعقوبی مقدم، محمد غلام پور ویشکائی، محمد یار ارشدی
واکاوی سیر تکوینی پدیده مجرمانه نسل‌کشی در بستر تاریخی

محمد جوان‌بخت، مینو محمدی، کیومرث کلاتتری درونکلا
نقش قاضی اجرای احکام کیفری در بازدارندگی و فردی کردن مجازات
زهرا نظری

نقد و ارزیابی مسئولیت مدیران در قبال بدهی‌های مالیاتی شرکت بر اساس لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت و قانون مالیات‌های مستقیم
نیما رضائی، محمد شجاعی فر، امیرحسین ابوالحسنی

جرائم مالیاتی با دیدگاه کیفر شناختی در حقوق ایران
سیده فائزه فاطمی

مرجع صالح و عنوان خواسته در دعاوی ملی شدن اراضی
مسلم اله یاری

چالش‌های اجرایی دفاتر حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان با محوریت نقش دادیار
سید مهدی احمدی، نسترن ارزانیان

تاثیر عدالت ترمیمی و سیاست جنایی بر بزه‌دیدگی جنسی اطفال (از حمایت تا بازپروری)
سید حسین دهقان نیری، مریم مسافری

حق تعیین سرنوشت به مثابه یکی از حقوق بنیادین بشر در خصوص اشخاص ترانجسیتی (با تأکید بر دادنامه صادره از شعبه
سیزدهم دادگاه تجدیدنظر استان مازندران)

محمد سعید حسینی، حشمت رستمی درونکلا، محمد مهدی ساکی، فاطمه دهقان، عباس رضایی گیلانی
حمایت از حقوق فرهنگی زندانیان در اسناد بین‌المللی، منطقه‌ای و نظام حقوقی ایران

مرجان نگهی مخلص آبادی
تحلیل نظام حقوق مالیاتی حاکم بر شرکتهای تجاری

پریسا رضوان، علی زارع
کرامت انسانی در حقوق کیفری و اسناد بین‌المللی

محمد امین ابراهیمی
نقش اموال تملیکی دولت در پیشبرد اهداف اقتصادی: تحلیل قوانین و بررسی موانع و راهکارها

الهام درکی، آپدا مخترع، بهنام رستگاری
موضوعیت و ادله اثبات جرم در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

صادق بنی طرفیان جویزای
سیاست کیفری افتراقی قانون نیروهای مسلح در قبال فروش اموال و اشیای نظامی

یاسر شاکری

Analysis of the Tax Law System Governing Commercial Companies

تحلیل نظام حقوق مالیاتی حاکم بر شرکت‌های تجاری

Parisa Rezvan

PhD student in private law, Islamic Azad University, Faculty of
Science and Research, Tehran, Iran (Corresponding Author)

پریسا رضوان

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات،
تهران، ایران (نویسنده مسئول)

parisa.rezvan62@gmail.com

Ali Zare

Assistant Professor, Department of Private Law, Islamic Azad
University, Department of Science and Research, Tehran, Iran

علی زارع

استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات،
تهران، ایران

alizare@srbiau.ac.ir

Abstract

Today, in all the tax systems of the world, the importance of issues related to the income tax of commercial companies and its impact on the economy of governments, as well as its role in the free economy and legitimate competition, is undeniable, and even special attention is paid to the financial reports of joint-stock companies, and the process of measuring basic indicators. It is very important, including profit, tax, cash, etc. The income of commercial companies is one of the most important tax sources of governments. In terms of commercial law, there is no essential difference between anonymous shares and other types of shares so that they are not subject to taxation. If the problem is to be looked at from an economic point of view and anonymous shares are considered tax-exempt, it needs a clear text and justification in dealing with the principle of equality of taxation on similar incomes. On the other hand, practical companies use their non-recognition by the government as an excuse for big tax evasions, and because of tax discrimination, they lead to the dissatisfaction of other taxpayers. Tax is not only an important part of the government's income, but at the same time it is used as one of the most important financial policy tools to achieve economic and social goals. The tax collected from legal entities and specifically from companies constitutes an important part of the government's source of income, so that the government, by creating tax laws to collect and collect taxes, and directing them towards infrastructure investment, actually plays an important role in economic development. It acts as a complement to the activities of the private sector in investment. Tax policies are an effective and efficient tool in developing the economic and creating a dynamic and productive direction for the country's economy, and it has an effect on the behavior of economic agents, especially companies.

Keywords: Business Company, Tax, Legal Personality, Tax Evasion, Prevention.

چکیده

امروزه در تمامی نظام‌های مالیاتی جهان اهمیت مسائل مربوط به مالیات بر درآمد شرکت‌های تجاری و تأثیر آن بر اقتصاد دولت‌ها و همچنین نقش آن در اقتصاد آزاد و رقابت مشروع اتکناپذیر است و حتی توجه ویژه‌ای به گزارش‌های مالی شرکت‌های سهامی معظوف می‌شود و فرایند اندازه‌گیری شاخص‌های اساسی آن از جمله سود، مالیات، وجه نقد و... دارای اهمیت بسیاری است. درآمد شرکت‌های تجاری از مهم‌ترین منابع مالیاتی دولت‌ها است. از لحاظ حقوق تجارت نیز تفاوت ماهیتی بین سهام بی‌نام و دیگر انواع سهام نیست تا مشمول مالیات نباشد. اگر هم قرار است از نقطه نظر اقتصادی به مسئله نگرینده شده و سهام بی‌نام معاف از مالیات دانسته شوند، در برخورد با اصل برابری وضع مالیات بر درآمدهای مشابه، نیازمند توجیه و نص صریح است. از سوی دیگر شرکت‌های عملی، عدم شناسایی خود را از طرف دولت، دستاویزی برای فرارهای بزرگ مالیاتی قرار داده و از باب تبعیض مالیاتی، نارضایتی سایر مؤدیان را منجر می‌گردند. مالیات اخذ شده از شخصیت‌های حقوقی و به طور خاص از شرکت‌ها، بخشی مهم از منبع درآمدی دولت را تشکیل می‌دهد، به طوری که دولت با ایجاد قوانین مالیاتی جهت اخذ مالیات و جمع‌آوری و هدایت آن در جهت سرمایه‌گذاری زیربنایی و واقع نقش مهمی در توسعه اقتصادی ایفاء می‌کند که مکمل فعالیت‌های بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری است. سیاست‌های مالیات، ابزار مؤثر و کارآمد در توسعه اقتصادی و ایجاد سمت و سوی پویا و مولد برای اقتصاد کشور است و بر رفتار عاملان اقتصاد، به خصوص شرکت‌ها تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: شرکت تجاری، مالیات، شخصیت حقوقی، فرار مالیاتی، پیشگیری.

ارجاع:

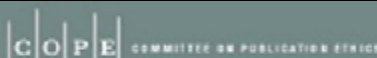
رضوان، پریسا؛ زارع، علی؛ (۱۴۰۲)، تحلیل نظام حقوق مالیاتی حاکم بر شرکت‌های تجاری، تمدن حقوقی، شماره ۱۷.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY NC SA

مقدمه

مسائل مالیاتی مربوط به شرکت‌های تجاری از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و به دلیل نقش خاص مالیات و تأثیر بدیهی آن بر جوامع و دولت‌ها؛ موضوع مالیات و قوانین و سازوکارهای مربوط به آن؛ از دیرباز مورد توجه صاحب‌نظران اقتصاد، مالیه عمومی، سیاسیون، تشکل‌ها و حتی عموم مردم قرار داشته و امروزه با ظهور مفاهیمی چون مردم‌سالاری، دموکراسی و پاسخگویی اهمیت ویژه‌ای به خود گرفته است (سعیدی و کلامی، ۱۳۸۷، ۹۵). همچنین شرکت یک نهاد حقوقی است که توسط گروهی از افراد برای مشارکت و راه‌اندازی یک شرکت تجاری یا صنعتی تشکیل شده است. یک شرکت ممکن است به روش‌های مختلفی برای اهداف مالیاتی و بدهی مالی بسته به قانون شرکتی حوزه قضایی آن سازماندهی شود. قوانین مالیاتی نه تنها باید متضمن ایجاد درآمد برای دولت باشند، بلکه باید اهداف دیگری را هم در نظر داشته باشند و با اتخاذ یک سیاست مالیاتی مناسب به مثابه عاملی برای رشد و توسعه اقتصادی مورد توجه قرار گیرند (راستی، ۱۳۸۳، ۲۱۲).

خط تجارتي که شرکت در آن قرار دارد به طور کلی تعیین می‌کند که کدام ساختار تجاری مانند مشارکت، مالکیت یا شرکت را انتخاب می‌کند. این ساختارها ساختار مالکیت شرکت را نیز نشان می‌دهد. همچنین می‌توان آن‌ها را بین شرکت‌های خصوصی و دولتی تشخیص داد. هر دو ساختار مالکیت، مقررات و الزامات گزارشگری مالی متفاوتی دارند. بنابراین شرکت یک نوع تجارت است که از مالک آن متمایز است. این بدان معنی است که آن‌ها باید پرونده‌های مالیاتی منظم را جدا از مالیات شخصی

صاحبان خود ارسال کنند. مالکیت شرکتی براساس میزان سهام سهامداران آن تعیین می‌شود. این سهامداران ممکن است در مورد نحوه مدیریت شرکت تصمیم بگیرند یا ممکن است تیمی از مدیران را برای این کار انتخاب کنند. تأدیه سهم دولت از سود شرکت‌ها مقدم بر تقسیم سود بین سهامداران است و به عبارت دیگر دولت خود را در جایگاهی حتی بالاتر از سهامداران اصلی شرکت قلمداد می‌کند.

در فرایند اجتناب مالیاتی، مدیران شرکت‌ها تلاش می‌کنند از طریق کانال‌ها و روش‌های قانونی که وجود دارد هزینه مالیات خود را کاهش دهند. فعالیت‌های اجتناب مالیاتی دارای مزایا و هزینه‌هایی است. یکی از مزایای اجتناب مالیاتی افزایش جریان‌های نقدی است. از طرفی برای هزینه‌های اجتناب مالیاتی می‌توان مواردی چون برنامه‌ریزی و اجرای هزینه‌ها، مجازات احتمالی اعمال شده توسط مقامات دولتی را بر شمرد. شرکت‌ها برای تعیین میزان فعالیت‌های اجتناب مالیاتی خود، به دنبال ایجاد توازن بین مزایا و هزینه‌های نهایی ناشی از اجتناب مالیاتی هستند. به عنوان مثال، صرفه‌جویی در مالیات که به دلیل اجتناب مالیاتی رخ می‌دهد، می‌تواند یکی از مزیت‌های اجتناب مالیاتی برای شرکت‌هایی تلقی گردد که به دنبال حداقل کردن هزینه‌های خود هستند. از طرفی می‌توان اعمال فعالیت‌های برنامه‌ریزی مالیاتی برای این نوع شرکت‌ها پر هزینه باشد. در مقابل، برای شرکت‌هایی که بر روی رشد و نوآوری تأکید دارند، حداقل کردن هزینه مالیات مسئله حائز اهمیتی نیست. با این حال این نوع شرکت‌ها به شدت به دنبال فرصت‌های جدید هستند و این امکان وجود دارد که این فرهنگ تهاجمی سطح اجتناب مالیاتی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر این، شرکت‌هایی که گرایش زیادی به ریسک دارند، ممکن است تمایل بیشتری هم برای درگیر شدن در موقعیت‌های مالیاتی تهاجمی باشند (Higgins, 2011, 11).

شرکت‌هایی که به دنبال حداقل کردن هزینه‌ها هستند، نسبت به شرکت‌هایی که به دنبال استراتژی فرصت‌های رشد بیشتر و نوآوری در تولید هستند، از اجتناب مالیاتی پایین‌تری برخوردار هستند. این موضوع حاکی از این است که، اگر فعالیت‌های اجتناب مالیاتی منجر به صرفه‌جویی مالیاتی گردد، برای این نوع شرکت‌ها هزینه و ناطمینانی که از افزایش اجتناب مالیاتی ناشی می‌شود، بیش از مزایای ناشی از اجتناب مالیاتی است. بنابراین نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها نقش ارزنده‌ای در تعیین سیاست‌های مالی و مالیاتی شرکت‌ها، قانون‌گذاران و تحلیلگران ایفاء می‌کند (حساس یگانه و گل محمدی شورکی، ۱۳۹۰، ۲۳۹).

با توجه به مطالب فوق‌الذکر، در این پژوهش نظام حقوق مالیاتی حاکم بر شرکت‌های تجاری را مورد تحلیل قرار می‌دهیم. با توجه به ماهیت موضوع، پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ روش

تحقیق، به صورت نظری می‌باشد و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای بوده و روش تجزیه و تحلیل و جمع‌بندی به صورت توصیفی خواهد بود.

۱- مفهوم شرکت تجاری

برخی از حقوقدانان بر این عقیده‌اند شرکت تجاری، قراردادی است که به موجب آن یک یا چند نفر توافق می‌کنند سرمایه مستقلی را که از جمع آورده‌های آن‌ها تشکیل می‌شود ایجاد کنند و به مؤسسه‌ای که برای انجام مقصود خاصی تشکیل می‌گردد اختصاص دهند و در منافع و زیان‌های احتمالی حاصل از به کارگیری سرمایه سهم شونند (اسکینی، ۱۳۸۳، ۱۷). برخی دیگر از حقوقدانان معتقدند شرکت تجاری، رابطه یا نهادی برآمده از توافق میان دو یا چند شخص است که با اختصاص بخشی از دارایی خود به منظوری خاص تحت عنوان شخصیت حقوقی مستقل به قصد تحصیل سود تشکیل می‌گردد (پاسبان، ۱۳۹۰، ۵۷).

خط کسب و کار یک شرکت به ساختار آن بستگی دارد که می‌تواند از یک مشارکت تا یک مالکیت یا حتی یک شرکت بزرگ باشد. شرکت‌ها ممکن است دولتی یا خصوصی باشند. اولی برای سهامداران در بورس اوراق بهادار صادر می‌کند، در حالی که دومی مالکیت خصوصی دارد و تحت نظارت نیست. یک شرکت به طور کلی برای کسب سود از فعالیت‌های تجاری سازماندهی می‌شود. یک شرکت اساساً یک شخص مصنوعی است که به عنوان شخصیت شرکتی نیز شناخته می‌شود، به این دلیل که یک نهاد مجزا از افرادی است که عملیات آن را مالک، مدیریت و پشتیبانی می‌کنند. شرکت‌ها عموماً برای کسب سود از فعالیت‌های تجاری سازماندهی می‌شوند، اما برخی ممکن است به عنوان سازمان‌های خیریه غیرانتفاعی تشکیل شوند. هر کشوری سلسله مراتب خاص خود را از ساختارهای شرکتی و شرکتی دارد، اما با شباهت‌های زیادی. یک شرکت دارای بسیاری از حقوق و مسئولیت‌های قانونی است که یک شخص دارد، مانند توانایی انعقاد قرارداد، حق شکایت (یا شکایت شدن)، قرض گرفتن پول، پرداخت مالیات، مالکیت دارایی‌ها و استخدام کارمندان. شرکت‌ها نقش مهمی در سلامت اقتصاد دارند، زیرا افراد را استخدام می‌کنند و درآمد قابل تصرفی را برای تحریک رشد جذب می‌کنند.

۲- مفهوم حقوقی مالیات

برخی از حقوقدانان در تعریف مالیات این چنین می‌نویسند: مالیات سهمی است که به موجب اصل تعاون ملی و بر وفق مقررات هریک از سکنه کشور موظف است از ثروت و درآمد خود به منظور تأمین

هزینه‌های عمومی و حفظ منافع اقتصادی یا سیاسی یا اجتماعی کشور به قدر قدرت و توانایی خود به دولت بدهد (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۶، ۶۰۱). مالیات در اصطلاح عبارت است از مبلغی که دولت از اشخاص، شرکت‌ها و مؤسسات بر طبق قانون برای تقویت عمومی حکومت و تأمین مخارج عمومی می‌گیرد. تعریف دیگری نیز مالیات را یک نوع پرداخت و تأدیه مالی می‌داند که در نتیجه الزام قانونی از نظر تأمین مالی مخارج دولت، به صورت بلاعوض به وسیله افراد انجام می‌شود (زندى حقیقی، ۱۳۶۹، ۲۴۲). به طور کلی اخذ مالیات یک عمل اقتداری، انحصاری و استثنایی قدرت عمومی است که بدون نیاز به جلب رضایت مؤدی قابل وصول است و مؤدی جز این که به عنوان یک تکلیف و تعهد قانونی و دین شهروندی کمال همکاری و مساعدت را در پرداخت مالیات به عمل می‌آورد، گزینه دیگری پیش رو ندارد (رنجبری و بادامچی، ۱۴۰۱، ۵۷). بنابراین می‌توان گفت مالیات بخشی از درآمدهای عمومی است که به موجب قانون جهت تأمین هزینه‌های عمومی و به صورت بلاعوض از اشخاص حقیقی و اشخاص حقوقی اخذ و به حساب دولت واریز می‌شود و منبع اصلی درآمدهای عمومی محسوب می‌شود.

با توجه به مطالب فوق‌الذکر قانون مالیاتی، مجموعه قواعدی است که براساس آن یک مقام دولتی از مالیات دهندگان ادعایی دارد و آن‌ها را ملزم می‌کند بخشی از درآمد یا دارایی خود را به مرجع انتقال دهند. قدرت اعمال مالیات به طور کلی به عنوان حق دولت‌ها شناخته می‌شود. قانون مالیات یک ملت معمولاً منحصر به آن کشور است، اگرچه در قوانین کشورهای مختلف شباهت‌ها و عناصر مشترکی وجود دارد. به طور کلی، قانون مالیات فقط به جنبه‌های حقوقی مالیات می‌پردازد، نه به جنبه‌های مالی، اقتصادی یا سایر جنبه‌های آن. تصمیم‌گیری در مورد شایستگی انواع مالیات‌ها، سطح عمومی مالیات و نرخ مالیات‌های خاص، به عنوان مثال، در حوزه قانون مالیات قرار نمی‌گیرد، زیرا این یک فرایند سیاسی است نه قانونی.

لازم به ذکر است قانون مالیات در حوزه حقوق عمومی قرار می‌گیرد، یعنی قواعدی که فعالیت‌ها و منافع متقابل جامعه سیاسی و اعضای تشکیل‌دهنده آن را تعیین و محدود می‌کند، همان‌طور که از روابط بین افراد (حوزه حقوق خصوصی) متمایز می‌شود. قوانین مالیاتی بین‌المللی به مشکلاتی مربوط می‌شود که زمانی که یک فرد یا شرکت در چندین کشور مالیات می‌گیرند، به وجود می‌آیند. قانون مالیات را می‌توان به قانون مالیات بااهمیت نیز تقسیم کرد، که تجزیه و تحلیل مقررات قانونی است که موجب اخذ مالیات می‌شود و قانون رسمی مالیاتی که مربوط به قواعد مقرر در قانون در مورد ارزیابی، اجرا، رویه، اقدامات قهری، تجدیدنظر اداری و قضایی و مواردی از این قبیل است.

۳- اصول حقوق مالیاتی شرکت‌ها

از آنجایی که درآمد شخص حقوقی به نسبت یک شخص حقیقی که مدیر آن باشد به مراتب بیشتر است و بنا به ماده ۱۰۵ به بعد قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ نرخ بالایی به دست می‌آید؛ لذا تحمیل بار این مبلغ هنگفت بر دوش مدیران برخلاف اصول است. پیش‌بینی مسئولیت مالیات بر درآمد یک شخص حقوقی برای یک شخص حقیقی، به طور مطلق اعم از این که آن شخص حقیقی تقصیری در انجام تکالیف و به طور کل در اداره شخص حقوقی داشته است یا خیر، برخلاف اصل شخصی ساختن مالیات‌ها است. طبق این اصل، در تعیین مالیات، عواملی مانند خصوصیات مؤدی و وضع زندگی و میزان درآمد و کیفیت درآمد او تعیین‌کننده است؛ مثلاً میزان رنج و زحمت مؤدی در تحصیل درآمد و وضعیت‌های خاص دیگر می‌تواند باعث پرداخت مالیات کمتری از سوی مؤدی شود.

توجه به وضعیت شخص مالیات‌دهنده در نظام مالیاتی کشورهای مختلف از طریق معافیت‌های مالیاتی انجام می‌پذیرد یا این که نرخ‌های متفاوت برای درآمد حاصل از سرمایه و کار معین می‌گردد؛ بنابراین تعیین مالیات بر درآمد شخص حقوقی برای شخص حقیقی که مدیر است و ممکن است متناسب با شرایط و اوضاع احوال او نباشد برخلاف اصل شخصی ساختن مالیات است و می‌تواند دلیل خوبی برای عدم انگیزه و توانایی مدیر در پرداخت مالیات و همین‌طور دلیل خوبی برای فرار مالیاتی باشد. از طرفی، یکی از مهم‌ترین اصول کلی حقوقی در حقوق مالیاتی، اصل عدالت مالیاتی و برابری مالیاتی است. طبق اصل عدالت مالیاتی، بار مالیات باید به صورت عادلانه بین مردم تقسیم و به توانایی پرداخت مالیات‌دهنده توجه شود. برای تحقق عدالت مالیاتی یک قانون مالیاتی مناسب باید سه ویژگی برابری، همگانی و تناسب داشته باشد؛ یعنی مالیات تعیین شده متناسب با توانایی و قدرت مالیات‌دهندگان باشد. این در حالی است که مالیات شخص حقوقی عقلاً و با توجه به نرخ‌های پیش‌بینی شده در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و تعدادی از اصول حقوق مالیاتی به مراتب از توانایی یک شخص حقیقی به عنوان مدیر بیشتر است و نهادن بار مالیات شخص حقوقی بر دوش یک شخص حقیقی برخلاف عدالت مالیاتی و اصل تناسب است. اصل تناسب در راستای اصل حاکمیت قانون و طبقه‌بندی مؤدیان مالیاتی است.

یکی از اصولی که نشانگر مالیات بیشتر برای اشخاص حقوقی هست، اصل بهای خدمات می‌باشد، طبق این اصل کسانی که خدمات بیشتری دریافت می‌کنند باید مالیات بیشتری بپردازند. واضح است خدماتی که شخص حقوقی از آن بهره‌مند می‌شود بیشتر از یک فرد عادی است. اصل دیگر، اصل مطلوبیت درآمد

است که طبق آن مطلوبیت پول برای اشخاص کم درآمد بیشتر از اشخاص پردرآمد است؛ برای این که از دست دادن مطلوبیت برای هر دو گروه برابر شود، ضریب مالیات برای پردرآمدها باید افزایش یابد. نهایتاً اصل توانایی پرداخت یا اصل فداکاری است. بر این اساس، کسانی که دارای درآمد و ثروت بیشتری هستند و توانایی مالی بیشتری دارند لازم است در تأمین هزینه‌های دولت مشارکت بیشتری کنند.

با توجه به این اصول پرداخت بدهی مالیاتی شخص حقوقی عادلانه به نظر نمی‌رسد و قائل نبودن شرط تخلف از تکالیف برای مسئول شناختن مدیر به طریق اولی خلاف اصل و ناعادلانه خواهد بود. از طرفی موضوع فصل پنجم قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶، مالیات وضع شده بر درآمد اشخاص حقوقی است و این امر را به ذهن متبادر می‌سازد که منطقاً مدیون اصلی شخص حقوقی است. از آنجایی که مالیات قطعی شخص حقوقی نسبت به شخص حقیقی قاعداً مبلغ هنگفتی است؛ لذا به نظر می‌رسد ابتدا مسئول دانستن شخص حقوقی برای دریافت مالیات منطقی‌تر به نظر می‌رسد تا مسئول دانستن مدیری که ممکن است وصول مالیات از او به جهت مبلغ بالای بدهی، اداره مالیات را درگیر فرایند دادرسی کند.

۴- معافیت‌های مالیاتی شرکت‌ها در قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶

معافیت مالیاتی به معنی خروج قانونی برخی از منابع درآمدی و سرمایه‌ای از شمول پرداخت مالیات، که روشی در جهت اعمال سیاست‌های حمایتی دولت برای انجام برخی اهداف و سیاست‌های دولت است. همه اشخاص (حقیقی، شرکت‌ها و مؤسسات) مشمول مالیات می‌شوند، مگر اشخاصی که مشمول مالیات نیستند همانند کشاورزان، وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی. قوانین مالیاتی ایران بنگاه‌ها را موظف نموده است که استهلاکات کالاهای سرمایه‌ای خود را براساس ارزش دفتری آن محاسبه کنند، یعنی با وجود تورم بالا بدون در نظر گرفتن نرخ تورم و کاهش ارزش پول ملی ذخایر استهلاک شرکت‌ها نیز خود مشمول مالیات می‌شود. مجموع این مسائل سود شرکت‌ها را بیش از واقع نشان می‌دهد و مالیات آن‌ها نیز براساس سود متورم محاسبه می‌شود، این وضع آثار مخربی همچون کاهش توان مالی و پایین آمدن انگیزه‌های اقتصادی جهت سرمایه‌گذاری را در بنگاه‌های اقتصادی فراهم می‌کند (هادی زنور، ۱۳۸۲، ۸۰).^۱ مورد بعدی معافیت از مالیات شرکت‌ها است که از برخی شرکت‌ها هنگام محاسبه مالیات، ابتدا

۱- ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶: جمع درآمد شرکت‌ها و درآمد ناشی از فعالیت‌های انتفاعی سایر اشخاص حقوقی که از منابع مختلف در ایران یا خارج از ایران تحصیل می‌شود، پس از وضع زیان‌های

مالیاتی به نرخ ده درصد به عنوان مالیات شرکت محاسبه و وصول می‌شود.^۲

۵- نرخ مؤثر مالیات و تصمیمات تأمین مالی و سرمایه‌گذاری شرکت

تصمیمات تأمین مالی شرکت می‌تواند بر نرخ مؤثر مالیاتی تأثیر بگذارد. به عنوان مثال زمانی که یک شرکت، عمده منابع مالی خود را به جای سرمایه از طریق بدهی تأمین مالی کند، از آنجا که هزینه‌های بهره مالیات کم هستند، ولی سود پرداختی این حالت را ندارد. انتظار می‌رود که شرکت مزبور دارای نرخ مؤثر مالیاتی پایین‌تری باشد. تصمیمات سرمایه‌گذاری شرکت نیز می‌تواند بر نرخ مؤثر مالیاتی تأثیر بگذارد. همان‌طور که قوانین مالیاتی نیز به مؤدیان اجازه می‌دهد که بهای تمام شده دارائی‌های شان را طی دوره‌های زمانی کمتر از عمر اقتصادی آن‌ها مستهلک کنند. بنابراین انتظار بر این است که شرکت‌هایی که دارای شدت سرمایه‌گذاری بالاتری هستند، نرخ مؤثر مالیاتی پایین‌تری داشته باشند (Stickney & Mc Gee, 1982, 130). از آنجا که موجودی کالا (پایان دوره) دارای تأثیر مستقیمی بر سود است، این انتظار می‌رود که شرکت‌های دارای سرمایه‌گذاری زیاد در موجودی کالا دارای نرخ مؤثر مالیاتی بیشتری باشند. درنهایت این که مخارج تحقیق و توسعه یک پوشش مالیاتی را برای شرکت‌های دارای مخارج تحقیق و توسعه زیاد به وجود می‌آورد. این تحلیل، رابطه منفی بین نرخ مؤثر مالیات و مخارج تحقیق و توسعه را ارائه می‌کند.

۶- راهکارهای پیشگیری از فرار مالیاتی شرکت‌ها

دولت‌ها گاه با اتخاذ برخی سیاست‌های حمایتی مالیاتی و معافیت‌های مالیاتی، راه فرار مالیاتی را باز می‌کنند و در صورتی که در سیستم اطلاعات کارآمد نیز در نظام مالیاتی موجود نباشد، فرار مالیاتی گسترش می‌یابد. اصل

حاصل از منابع غیرمعاف و کسر معافیت‌های مقرر به استثنای مواردی که طبق مقررات این قانون دارای نرخ جداگانه‌ای می‌باشد، مشمول مالیات به نرخ بیست و پنج درصد خواهند بود.

۲- ماده ۱۴۱ قانون مالیات مستقیم مصوب ۱۳۶۶: صد درصد درآمد حاصل از صادرات خدمات و کالاهای غیرنفتی و محصولات بخش کشاورزی و بیست درصد درآمد حاصل از صادرات مواد خام و کالاهای واسطه‌ای نیمه خام مشمول مالیات با نرخ صفر می‌گردد. فهرست مواد خام و کالاهای نفتی و کالاهای واسطه‌ای نیمه خام به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و نفت و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

پنجاه و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر می‌دارد: «هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود، مگر به موجب قانون، موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می‌شود». در نتیجه مندرجات اصل پنجاه و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌توان موارد زیر را نتیجه گرفت: اولاً، وصول مالیات باید با اجازه قانون‌گذار باشد، ثانیاً، این اجازه در هر سال، همراه با تصویب قانون بودجه به دولت داده می‌شود و ثالثاً، این که قوه مجریه با وضع مقرراتی از طریق تصویب‌نامه و آیین‌نامه نمی‌تواند مالیات وضع کند. در قوانین عادی ضمانت اجرایی برای پیشگیری از وضع و وصول مالیات غیرقانونی از افراد پیش‌بینی شده است از جمله ماده ۳۶۰۰ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵.

به طور کلی هنجارها و کنش‌های اجتماعی، عدالت مالیاتی، وجود فساد، عدم مبادله اطلاعات کامل، نبود سیستم نظارت، نبود ضمانت‌های اجرایی لازم، قوانین پیچیده و متعدد، نرخ‌های مالیاتی، درآمد مالیات‌دهندگان، نرخ‌های تورم و بیکاری، آزادسازی تجاری و اندازه دولت و... برخی از متغیرهای اقتصادی هستند که در فرار مالیاتی نقش دارند. در نتیجه با مبارزه با بی‌عدالتی و فساد می‌توان راه را برای مبارزه با فرار مالیاتی باز کرد.^۴ به نظر می‌رسد، یکی از اساسی‌ترین راهکارهای مبارزه با فرار مالیاتی،

۳- ماده ۶۰۰: هریک از مسئولین دولتی و مستخدمین و مأمورینی که مأمور تشخیص یا تعیین یا محاسبه یا وصول وجه یا مالی به نفع دولت است برخلاف قانون یا زیاده بر مقررات قانونی اقدام و وجه یا مالی اخذ یا امر به اخذ آن نماید، به حبس از دو ماه تا یک سال محکوم خواهد شد. مجازات مذکور در این ماده در مورد مسئولین و مأمورین شهرداری نیز مجری است و در هر حال آنچه برخلاف قانون و مقررات اخذ نموده است به ذیحق مسترد می‌گردد.

۴- ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ (الحاقی ۱۳۹۴/۰۴/۳۱): موارد زیر جرم مالیاتی محسوب می‌شود و مرتکب یا مرتکبان حسب مورد، به مجازات‌های درجه شش محکوم می‌گردند: ۱ تنظیم دفاتر، اسناد و مدارک خلاف واقع و اسناد به آن. ۲ اختفای فعالیت اقتصادی و کتمان درآمد حاصل از آن. ۳ ممانعت از دسترسی مأموران مالیاتی به اطلاعات مالیاتی و اقتصادی خود یا اشخاص ثالث در اجرای ماده (۱۸۱) این قانون و امتناع از انجام تکالیف قانونی مبنی بر ارسال اطلاعات مالی موضوع مواد (۱۶۹) و (۱۶۹ مکرر) به سازمان امور مالیاتی کشور و وارد کردن زیان به دولت با این اقدام. ۴ عدم انجام تکالیف قانونی مربوط به مالیات‌های مستقیم و مالیات بر ارزش افزوده در رابطه با وصول یا کسر مالیات مودیان دیگر و ایصال آن به سازمان امور مالیاتی در مواعد قانونی تعیین شده. ۵ تنظیم معاملات و قراردادهای خود به نام دیگران، یا معاملات و قراردادهای مؤدیان دیگر به نام خود برخلاف واقع. ۶ خودداری از انجام تکالیف قانونی درخصوص تنظیم و تسلیم اظهارنامه مالیاتی حاوی اطلاعات درآمدی و هزینه‌ای در سه سال متوالی. ۷ استفاده از کارت بازرگانی اشخاص دیگر به منظور فرار مالیاتی.

وجود یک سیستم اطلاعاتی جامع در ساختار نظام مالیاتی کشور است. سیستمی که اطلاعات لازم را در اختیار نظام مالیاتی قرار می‌دهد و این اطلاعات را نظام‌مند می‌کند. اطلاعات اقتصادی یکی از ابزارها و بسترهای ضروری مقابله با فرار مالیاتی محسوب می‌شود.

نتیجه

یکی از اقلام مهم درآمدهای مالیاتی، مالیات بر شرکت‌ها است که از سود شرکت‌ها و سایر درآمدهای آن‌ها دریافت می‌شود. این مالیات توسط دولت برای تأمین بودجه‌های عمومی کشور و همچنین ایجاد تعادل در توزیع درآمدها در جامعه از طریق فراهم کردن درآمد برای پرداخت هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی استفاده می‌شود. تمامی شرکت‌ها پس از ثبت در اداره ثبت شرکت‌ها، باید حوزه مالیاتی خود را مشخص کنند و به منظور حسابرسی دقیق‌تر مالیات شرکت‌ها باید پلمپ دفاتر تجاری انجام شود. طبق قانون هر شرکت یا شخص حقوقی باید با اعمال معافیت‌ها و درنهایت کنار گذاشتن درآمدهای معاف خود سهم مالیات بر درآمد خود را پرداخت کند. در ابتدا، باید نوع مالکیت شرکت شناسایی شود و با ارائه اظهارنامه مالیاتی، تمامی جزئیات درآمد و هزینه‌ها در سال گذشته، میزان مالیات سال قبل، فعالیت‌های شرکت معلوم گردد. شرکت‌های خدماتی تا یک مبلغ درآمد خاصی، از پرداخت مالیات معاف می‌باشند و برای مابقی مبلغ، باید مالیات مشخصی را پرداخت کنند.

مالیات، اخذ مالیات و جلوگیری از اجتناب مالیاتی در شرکت‌ها، که جزء مؤدیان بزرگ مالیاتی در کشور محسوب می‌شوند، برای دولت و به خصوص سازمان امور مالیاتی حائز اهمیت است. شرکت‌ها می‌توانند با اعمال سیاست‌های مختلف، میزان مالیات پرداختی را دستخوش تغییرات کنند. جریان نقدی ناشی از فعالیت‌های عملیاتی و نرخ بازده دارایی‌ها بر مالیات عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت و معنادار و اهرم مالی بر مالیات عملکرد شرکت‌ها تأثیر منفی و معنادار دارد. شرکت‌ها سود و زیان دوره را تهیه و تنظیم و به وسیله اظهارنامه مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی به اداره امور مالیاتی تسلیم می‌کنند. در اظهارنامه مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی دو بخش ترازنامه و صورت سود و زیان وجود دارد که از عوامل تعیین‌کننده مالیات هستند و هر مؤدی می‌بایست با توجه به فعالیت تجاری خود و با توجه به اسناد و مدارک قابل قبول، به طور صحیح گزینه‌های ترازنامه و صورت سود و زیان خود را کامل کند. زیرا در موعد رسیدگی مالیاتی توسط اداره امور مالیاتی تمام موارد گفته شده بررسی و واکاوی می‌شود.

پیشنهادها

به مدیران شرکت‌های تجاری پیشنهاد می‌شود به منظور کاهش حساسیت واحدهای مالیاتی رسیدگی کننده، تا حد امکان معافیت با اشخاص وابسته را کاهش داده و یا از شفاف‌سازی‌های لازم و ارائه گزارشات تکمیلی و پیش از موعد، از هرگونه سوءبرداشت و ابهامی جلوگیری نمایند. به حساب‌برسان شرکت‌هایی که دارای حجم بالایی از معافیت با اشخاص وابسته می‌باشند پیشنهاد می‌شود، در هنگام رسیدگی به صحت فاکتورها و اسناد هزینه‌های مربوط به مراودات تجاری واحد تجاری با زیرمجموعه‌های خود، دقت ویژه‌ای را مبذول دارند، زیرا ممکن است برخی از این هزینه‌ها ساختگی و به منظور کاستن مالیات عملکرد شرکت اصلی و شرکت‌های فرعی و زیر مجموعه باشد. همچنین اعطای معافیت‌های مالیاتی می‌تواند آثار سوئی نیز در اقتصاد داشته باشند که می‌تواند موجب عدم شفافیت اقتصادی، عدم استقرار عدالت اجتماعی در بخش‌های مختلف و فرار مالیاتی گردد، بنابراین اصلاح و بازنگری معافیت‌های مالیاتی ضروری است. علاوه بر این سازمان امور مالیاتی می‌تواند نوسانات موجود در فعالیت‌های اجتناب مالیاتی شرکت‌ها را بررسی کند و سپس با وضع قوانین مناسب مانع از کاهش مالیات پرداختی توسط شرکت‌ها شود و با پر کردن خلاءهای قانونی به جلوگیری از اجتناب مالیاتی شرکت‌ها بپردازد.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

فارسی

- اسکینی، ربیعا، ۱۳۸۳، **حقوق تجارت شرکت‌های تجاری**، جلد اول، چاپ هشتم، تهران، انتشارات سمت.

- پاسبان، محمدرضا، ۱۳۹۰، **حقوق شرکت‌های تجاری**، چاپ ششم، تهران، انتشارات سمت.

- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ۱۳۸۶، **ترمینولوژی حقوق**، چاپ هفدهم، تهران، انتشارات گنج دانش.
- حساس یگانه، یحیی و گل محمدی شورکی، مجتبی، ۱۳۹۰، رابطه بین نرخ مؤثر مالیات و ویژگی‌های شرکت‌ها، **فصلنامه پژوهشنامه مالیات**، شماره ۱۲.
- راستی، محمد، ۱۳۸۳، بررسی وضعیت مالیات بر شرکت‌ها در اقتصاد ایران، **فصلنامه مجلس و پژوهش**، شماره ۴۵.
- رنجبری، ابوالفضل و بادامچی، علی، ۱۴۰۱، **حقوق مالی و مالیه عمومی**، چاپ بیست و چهارم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- زندی حقیقی، منوچهر، ۱۳۶۹، **اقتصاد و مالیه عمومی**، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- سعیدی، پرویز و کلامی، عبدالحکیم، ۱۳۸۷، تأثیر تغییر قانون مالیات بر درآمد شرکت‌ها بر سرمایه‌گذاری شرکت‌های تولیدی، **فصلنامه پژوهشنامه مالیات**، شماره ۳.
- هادی زنور، بهروز، ۱۳۸۲، **تجربه سیاست‌های صنعتی در ایران**، چاپ اول، تهران، انتشارات مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

لاتین

- Higgins, D. , T. C. Omer, and J. D. Phillips, 2011, Does a Firm's Business Strategy Influence its Level of Tax Avoidance?, Working paper. University of Connecticut.
- Stickney, C. P, and Mc Gee, V. E. , 1982, Effective corporate tax rates, the effect of size, capital intensity, leverage, and other factors, Journal of Accounting & Public Policy, vol. 1.

Legal Civilization

No.17- Winter 2024

ISSN: 2873-1841
ISSN: 2873-1922

An Investigation of the Necessity to Disclose the Existence of Contract in Third Party Funding in International Arbitration and Privilege

Mohammad Mahdi Asadi

Aggravated Qualities of Crime in Iranian Criminal Law

Mohammad Kamali, Mohammadbagher Basir

The Foundations of Natural Rights in John Locke and Its Impact on the Convention on the Rights of the Child

Mohamad Mahdi Davar, Saeideh Taslimi

Decriminalization; an Attitude to Prevent the Persistence of Juvenile Delinquency

Mohammad Javanbakht, Parisa Karimeh, Mohaddeseh Sadeghian Lamraski

Examining the Concept of the Holder of a Commercial Document

Sara Farzadimehr, Shapoor Mohammadhosseini, Mohammadreza Haghighi

The Effect of Islamic Lifestyle in the Prevention of White-Collar Crimes: Legal and Jurisprudential Analysis

Maryam Kamaei, Zahra Ansarifard, Petter Gottschalk

Methods of Resolving Disputes in FIDIC Contracts

Arman Yaghoobi Moghadam, Mohammad Gholampour Vishkaei, Mohammad Yararshadi

Examining the Analyzing the Evolution of the Criminal Phenomenon of Genocide in the Historical Context

Mohammad Javanbakht, Minoo Mohammadei, Kiomars Kalantari daroonkela

The Role of the Judge in the Execution of Criminal Sentences in Deterrence and Individualization of Punishment

Zahra Nazari

Criticism and Assessment of Managers' Responsibility for the Company's Tax Liabilities Based on the Legal Bill to Amend a Part of the Commercial Law and the Direct Taxes Law

Nima Rezaei, Mohammad Shojaei Far, Amirhasan Abolhasani

Tax Crimes with an Approach to Penology in Iranian Law

Sayyede Faezeh Fatemi

Competent Authority and Demand Title in Land Nationalization Lawsuits

Moslem Alahyari

Executive Challenges of Children and Adolescent Rights Protection Offices Centered on the Role of Judge

Sayyed Mehdi Ahmadi, Nastaran Arzainan

Environmental Responsibility of Multinational Companies in the Oil Industry with Emphasis on the "Polluter Pays" Principle

Hadi Masoudifar, Fatemeh Naeimi Shamel

The Impact of Restorative Justice and Criminal Policy on Sexual Victimization of Children (from Protection to Rehabilitation)

Sayyed Hosein Dehghan Nayeri, Maryam Mosaferi

The Right to Self-Determination as one of the Basic Human Rights Regarding Transgender People (with Emphasis on the Decree Issued by the 13th Branch of the Court of Appeal of Mazandaran Province)

Mohammad Saied Hosseini, Heshmat Rostami Daroonkela, Mohammad Mehdi Saki, Fatemeh Dehghan, Abbas Rezaei Gilani4

Protection of the Cultural Rights of Prisoners in International, Regional Instruments and Iranian Legal System

Marjan Negahi Mokhlesabadi

Analysis of the Tax Law System Governing Commercial Companies

Parisa Rezvan, Ali Zare

Human Dignity in Criminal Law and International Documents

Mohammad Amin Ebrahimi

The Role of Government-Owned Property in Promoting Economic Goals: Analysis of Laws and Examination of Obstacles and Solutions

Elham Derki, Ayda Mokhtareh, Behnam Rastegari

Subjectivity and Proof of Crime in the Islamic Penal Code Approved in 2012

Sadegh Banitarafian Havizavi

The Differential Criminal Policy of the Armed Forces Law against the Sale of Military Property and Objects

Yasser Shakeri